העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

המערכת והמנהלה:
רחוב גליקסון 8, תל־אביב
(ליד תיאטרון „אהל")
ת.ד. 136, טל. (זמני) 66785
מען למברקים: „עולמפרס"
מו"ל: העולם הזה בע"מ;

העורך:
אורי אבנרי
עורך משנה:
שלום כהן
עורך כיתוב:
רב איתן
עורך תבנית:
דוש
צלם ראשי:
דוד רובינגר
כתב ראשי:
אהרן רולב
עורכי מדורים:
מיכאל אלמז, יחיאל בשן, ניצה נבי, איתמר עילם.
משתתפים קבועים:
יעקב כיתן, רפאל חיים, פיליפ טיארי, יצחק לבני, אוסקר טאובר.
סופרי חוץ:
דוד בן־דוד, גבריאל דגון, שמואל מירון.
דפוס ישראל בע"מ. הפצה: פלס בע"מ.

קורא יקר,

העתון הוא המוסד הדימוקרטי ביותר ב־עולם.

המפלגה הפוליטית מתייצבת לפני העם פעם בארבע שנים, בעת הבחירות הכלליות. אחר שהבוחר שילשל את פתקתו לתוך ארגז הקלפי, שוב אין דעתו קובעת לגבי צירי המפלגה בכנסת — עד לבחירות הבאות.

הממשלה גם היא מזדקקת לאמון הציבור בעת הבחירות הכלליות בלבד. כל שאר הצ־בעות־האימון אשר הממשלה מזדקקת להן, מפעם לפעם, הן בגדר מעשה הפגנתי בלבד. הרכב הכנסת, לא דעת הקהל, קובע את תו־צאותיהן.

העתון השבועי זקוק להצבעה כל שבוע. בוחריו־קוראיו מביעים לו את אימונם או את אי־אימונם בכל ה׳ בכל שבוע, ליד מאות הקיוסקים הפזורים בארץ. הם מצביעים בפרוטותיהם. אם נמצא העתון בלתי ראוי בעיניהם, נמנע הוא מהצבעה. ואם העתון בלתי־תלוי, מבלי שיעמוד מאחוריו גוף מפלגתי המכסה את גרעונותיו, ברי שהימנ־עות זאת חורצת עליו את הדין.

• • •

השבוע מתיצב העולם הזה לפני קוראיו־בוחריו לצורך הצבעת־אמון בלתי־רגילה.

כשרכשנו את העתון הזה, לפני 22 חודש, ניבאו הכל כי תכניתנו אינה אפשרית. מטר־תה היתה ליצור עתון אינפורמטיבי, הזקוק לתקציב גדול, מבלי לקבל תמיכה חומרית מכל גוף מפלגתי. הנחת היסוד היתה: יווצר לעתון מסוג זה עורף ציבורי, שיהיה חזק יותר מכל עורף מפלגתי. הציבור הוא שיקיים עתון זה בכספו, שיעזור לו להתגבר על מש־בריו — מתוך הכרה שעתונו הוא, לא עתון המוכר סחורה מפלגתית.

העובדות הוכיחו שלא היתה זאת אוטופיה. התפוצה גדלה בחדשים הראשונים בממדים חסרי־תקדים. וכשהקפיאה הממשלה את הת־פוצה, מנעה את חלוקת העול למספר קונים גדול יותר, שילמו הקוראים את אשר נדרש מהם כדי לקיים את העתון. היתה זאת הב־עת אמון בלתי־רגילה, כי גם בשעה שהעתון היה נאלץ מדי פעם להעלות את מחירו, לא ירדה התפוצה אף באחוז אחד.

• • •

לפני ששה שבועות קרה משהו שעירער את יסודות קיום העתון. הממשלה הפסיקה לחלק את המיכסה המצומצמת בה תלויה ההופעה. משך ששה שבועות חי העתון על נייר מושאל. ובשעה שנתברר כי אין כמעט כל סיכוי להחזיר נייר זה, היה פרוש הדבר כי תקציב ההוצאות של העתון גדל בצורה המטילה עליו הפסדים כבדים.

משך ששה שבועות שתק העתון, נמנע מל־שתף את קוראיו במשבר זה. היתה תקוה כל שהיא שהממשלה תחזיר את החוב. אולם עתה הגיע המשבר לממדים כאלה שקיומו של המחיר הנוכחי גם להבא יטיל בספק את עצם קיומו של העתון.

התוספת במחיר גליון זה היא זמנית — אין היא אלא חלוקת ההוצאות הנוספות, ה־נגרמות ע"י כשלון הממשלה לעמוד בהת־חייבותה, בין הקוראים. אנו נגבה תוספת זו בכל שבוע, עד שיחזור המצב לקדמותו, ומדי שבוע תיחשב התוספת בהתאם להוצ־אות אותו גליון. לא המערכת תהנה ממנה, והיא גם לא תאפשר להגדיל את ההשקעה לצורך שיפור העתון. אין זו אלא תוספת־חירום להבטחת קיומו של העתון בכלל.

הקוראים שקנו מדי שבוע עתון זה הביעו, בכך, את רצונם בעתון חופשי, לוחם לאמת, בלתי־תלוי. הם הביעו את השתתפותם במל־חמתו של עתון זה למען חופש הביטוי. החל מן השבוע, ועד לסיום המשבר הנוכחי, ייקראו קוראים אלה להשתתף במאבק זה השתתפות פעילה, לקבל על עצמם חלק מן הנטל הכרוך בו. יתיחסו נא אל תוספת זו כאל תרומתם לחופש הביטוי, דומה לתרומת קוראי העתונים היומיים המקבלים במחיר של 4 עמודים עתון של 2 עמודים בלבד. או יתיחסו אליה כאל קנס אשר הממשלה מטי־לה אותו על כל הרוצה בעתון בלתי־תלוי.

• • •

עתון זה היה נוהג, מאז, לשתף את הקור־אים בבעיותיו. ייתכן שכדאי הפעם לשתף את הקוראים גם בבעיות התקציב של עתון, כשם שהממשלה משתפת את משלמי־המסים בב־עיות תקציבה.

תקציבו של עתון מורכב מחמשה סעיפים עיקריים: המערכת, ההנהלה, הדפוס, הנייר והגלופות. מחיר העתון חייב לכסות את המ־שת הסעיפים האלה, אחר ניכוי דמי העמילות של מוכרי העתונים, הקיוסקים ומנגנון ההפ־צה.

בשנה האחרונה עלה מחיר העתון ב־50% (מ־100 ל־150 פרוטה), עלייה הנופלת בהרבה מעלייתם של מחיר רוב שאר המצרכים שאי־נם נתמכים במיוחד ע"י הממשלה.

באותה תקופה עלו הוצאות המערכת וה־הנהלה, בעיקר עקב המאמץ המתמיד לשפר את שרותה ולהרחיב את תחומה. אולם בשאר שלושת הסעיפים, שהם הסעיפים הקובעים את גורל העתון, חלה משך השנה, וביחוד משך השבועות האחרונים, עלייה הגובלת כמעט עם הפקרות. עלייה זו הכריחה גם את שאר השבועונים, כולל השבועון המוצא על חשבון הצבא, להעלות את מחיריהם.

לפני שנה עלה גליון נייר אשר הממשלה הקציבה לנו, שמונה פרוטות. כיום עולה כל גליון ממשלתי, מן הסוג שאינו בנמצא בחד־שיים האחרונים, במחיר 17 פרוטה — תוספת של 125%. אותה שעה עלו מחירי הדפוס לעתון ב־100% בדיוק, ואילו מחירי הגלופות עלו מ־24 פרוטה ל־40 פרוטה לסמ"מ, עלייה של 68%. אולם בעוד שמחיר הנייר הממשלתי היה תלוי במצב הבינלאומי (וגם בכשרונם של הפקידים להזמין נייר בלתי־מתאים, שח־לק ממנו נזרק כשיירים), הרי מחירי הדפוס וההגלפה נקבעו באופן שרירותי ביותר, ללא פיקוח כל שהוא וללא מו"מ, ובניגוד לצו ממשלתי מפורש, ע"י גורמים שיש להם, ל־מעשה, מונופולין בשוק — כארגון בעלי תעשיית הדפוס וארגון הצינקוגרפיות.

כל עוד נמשך המשבר הנוכחי של אי־הקצבת הנייר, אין כל טעם לגשת לחשבון מסחרי רגיל, לקבוע את מחירו האמתי של העתון בנתונים העכשויים. לפיכך תהיה התו־ספת הנוכחית אך תוספת זמנית, מחושבת לכל גליון בנפרד, וגובהה יהיה תלוי בכמות הנייר אשר הממשלה תהיה מוכנה להקציבה לנו במחיר הרשמי (הגבוה למדי, כפי שר־אינו), והיא תעלה ותרד בהתאם לכך. רק אחרי שיחלוף משבר זה, ויחזור מצב שאפשר יהיה לחשבו, פחות או יותר, לנורמלי, אפשר יהיה לחשב מחדש את מחירו האמתי של הגליון.

עד אז יהיה קיום העתון נתון בידי הקור־אים, באמון אשר הם רוחשים אותו לעתון ולהנהלתו, בנכונותם לקחת חלק במאמץ ה־מלחמתי למען חופש הביטוי. אם יעמדו ב־מבחן זה, תסוכל אחת ולתמיד תקוותם של אותם המקוים בסתר, כי ע"י יצירת משברים מסוג זה אפשר לשים מחסום לפי העתונות, להפוך את כלב־השמירה הציבורי לכלב־בית של שלטון השעה.

אורי אבנרי

מכתבים

ריח מהפכני

קשה לראות במעשהו החד־פעמי של יצחק דוידו־ביץ (העולם הזה 744) דבר בלתי רגיל ומיוחד... אך קשה לקרוא ולהחריש לאחר קריאת דעותיו. האם את ההתישבות במקום בודד ומרוחק בנגב אפ־שר לראות כנ׳וב ששוב אין נודף ממנו ריח של העזה מהפכנית? דוקא אלה שאין שומעים עליהם והעושים את מלאכתם בצינעה הם המייצגים את מיטב הדור הצעיר ולהם יאה הפרס.

ורדית זהבי, תל־אביב

הנוער הישראלי מסוגל ברובו רק למעשה גבורה חד־פעמי, מלא זוהר והדר, ואילו גבורה מתמדת ויומיומית אינה לרוחו.

משה שלו, תל־אביב

נדהמתי בקוראי את דעותיו (של יצחק) על העל־ייה. כאזרח הנמצא בארץ 13 שנה ושנמר זה עתה את שרותו בצבא. הייתי במגע עם חיילים עולים חדשים ומצאתי בהם חומר מצויין. העולה לפעמים עלינו.

חיים בן־משה, תל־אביב

יצחק דוידוביץ לא עבר את קורס הסיירים של גדנ"ע בקיץ דאשתקד. הוא הופיע אמנם לקורס, אך עזב אותו לאחר שלא סיים אפילו את המסע הראשון... בקורס עברנו 650 ק"מ משך 8 מסעות, לא 770 ק"מ ב־13 מסעות.

ארנון שני, נס־ציונה

כל הכבוד ליצחק על מעשה גבורתו בימי השט־פונות. אך אם הוא מתמצא בימאות ובטיים, יעסוק נא באלה, ואל ידבר על מפלגות, עליה, תנועות־נוער ואפילו על חברות סלוניות.

עמי רז, ירושלים

במה נבדל יצחק זה מיתר הצעירים למיניהם החולמים להגיע אי־פעם לחו"ל, אם בדרך הצי המסחרי או בדרך האוירית המסחרית? תלך המע־רכת ליישובי הספר ותראה את מאות הבתים הרי־קים מחוסר מועמדים, בעוד שלצי המסחרי היו מתנדבים למאות.

צבי טרביטש

מניעה ליצחק תודה על שאמר באומץ־לב מה שרבים מאתנו חושבים ואינם מעיזים לגלות... דרושה מסגרת להנשמה בשביל צעירים כאלה. שה־מפלגות הזקנות שוב אינן מושכות אותם. ושאינם רוצים לקנות חיי חלוציות במחיר שיעבוד נפשי ויתור על מחשבה עצמאית.

יואל מרקס, תל־אביב

הקוסם והמפקד

הפרופסור מריאן ארדיטי הוא לדברי עצמו בעל דיפלומה לפסיכולוניה (העולם הזה 744) יפה מאד. אך האם יש לו דיפלומה לפסיכוגרפולוניה או לבירומנטיה? „הוא מאמין שבאמצעות קוי ידיו של האדם הוא יכול לגלות את כל מה שניתן לומר על אופיו..." אני אומר שלא הוא מאמין, אלא אחרים מאמינים בזה.

בבולגריה עסק הפרופסור מריאן בהופעות קס־מים. כאשר הגיע זמנו ללכת לצבא, הוא התיצב ובשיחתו עם אחד המפקדים הסתכל לתוך עיניו וביקש דחייה של שירותו. המפקד השיב לו: „מעו־לם לא נתתי דחייה לאיש. אך איני יכול לעמוד בפני מבט עיניך ואני דוחה את גיוסך." מאותו רגע עמד הפרופסור על הכוח שבעיניו והחליט לנצלו.

חוזה בכוכבים, חובב

מלקקי דבש בג׳נבה

הפולמוס סביב הסטודנטים הישראליים בחו"ל לוקה במידה חריפה בחוסר ידיעה מוחלט של העוב־דות. דוגמה: מכתבו של מר אהרוני. בתור סטו־דנטים לרפואה בג׳נבה, אנו מרשים לעצמנו להעיר:

בקשר לעריכת בחינות וקונקורס ושליחת סטו־דנטים רק למקצועות חיוניים, אנו תמימי־דעים עמו בהחלט. בנוגע לסמסטר השלישי בשנה שהוא מציע לנו לעבור,, צר לנו מאד שאין אנו יכולים לכפות זאת על הנהלת האוניברסיטה... השפעתנו בסנאט השוייצי אינה מספקת כדי לשנות את החוקה האו־סרת איסור חמור עבודת זרים במדינה.

נעיר עוד למר אהרוני שאין אנו מלקקים דבש בחו"ל. הלימודים גוזלים מאתנו 11 שעות ביום, והסטודנטים מחכים להקצבת המטבע הזר למעלה מ־4 חדשים, מבלי לדעת מה ילד יום.

מקסים שינפלד, טובה גולדברג
יואל ידלובקר, ג׳נבה

את נגד עט

אין בכוונתי לחלוק על דבריו של ב. ר. מפתח־תקוה (העולם הזה 745), אך ברצוני לעורר את הבעייה: מה זאת אומרת להילחם להטבת המשטר?

במו עיני

גולש תורכי

לקוח נכנס למסעדה יפואית וביקש ל־אכול. „שחור או לבן?" שאלו המלצר. „שחור!" ענה הל־קוח, „מה אפשר ל־קבל?"

„יש לנו עוף מטוגן, גולש תורכי וסטקו!" הלקוח הזמין גולש תורכי וכשגמר לא־כול פנה למלצר: „אמור נא, שמעתי כבר על גולש וינאי, שמעתי כבר על גולש הונגרי. אך מה זה גולש תורכי?"

„זה פשוט," הסביר המלצר, „שם הכלב היה שולטן."

הקורא יעקב שטרן, חיפה, קרית־חיים זכה בפרס של —.1 לירה (יש־ראלית).

...ברגע שמאות הבחורים המחממים את הכסאות במשרדים השונים יחליפו את העט באת, והסנובים מבתי־השעשועים ילמדו להוציא לחם מן האו־ל, תיפסק הידרדרות המדינה במדרון. עמית וחבריה הוכיחו כי הנוער שלנו אינו חסר יסודות בריאים. הוא רק שקוע בתרדמה. אם גרעין עמית יצליח, תינתן לאותו נוער הדחיפה לקום וללכת בדרכי הראשונים, שסללו לפניו את הדרך.

יעקב ספורטה, תל־אביב

לולא הייתי חבר קבוצה זה שנתיים הייתי מצטרף ברצון לגרעין עמית. בינתיים מלוות אותו ברכותי הלבביות להצלחת הרעיון בהתגשמותו.

בצלאל אילון, קב׳ מעד

חינוך ליופי

מה רב הכיעור וחוסר הטעם בחברה שלנו. אין ספק שאחת הסיבות העיקריות לכך הוא חוש היופי המגוון אצלנו להחריד. הרי כל רגשות היופי והעדון מומתים בקרב הנוער על־ידי האוירה המעופשת, על־ידי חינוך שדוף ועקר. בידיכם הנתונים לחנך את הקהל ליופי. וסידרה כמו „האלופה בקור וב־גשם" (העולם הזה 743) תוכיח.

אריה שרון, צה"ל

אוביקטיביות

אני סבור שהעורך צדק באמרו שעל העתון ועתו־נאי להיות אוביקטיביים לחלוטין, ולוא רק מסיבה זאת שגם לוא רצו להיות כך לא היו יכולים להיות כאלה. עובדה היא שלעולם אין העתון יכול להביע לפני קוראיו את כל העובדות, וגם בעובדות המובאות אי־אפשר להאיר את כל הצדדים. מפני שהעתונאי קולט (לאו דוקא מתוך כוונה) רק מה־שמזורקר לעיניו, רק מה שמזדהה עם אמתו שלו.

דן מירון, תל־אביב

מקצועיותו של העתונאי מתבטאית בכש־רונו לקלוט את הכל, בלי התחשבות ברעותיו הפרטיות.

ספורט בזוגות

בשכבי על ערש דוי בבית־החולים הופתעתי לר־אות בגליון העולם הזה (741) רשימה על ידידתי הטובה שושי (צולוף). ברצוני להוסיף פרט חשוב המסביר את כשלונה היחיד בסידרת הישניה המפ־תיעים ברבנאות 1951 בבת־גלים. הסיבה: שושי זנקה בעת שנעדר חברה, יצחק, אשר רק בנוכחותו היא „זזה" במים כשם שהוא מכנים סלים רק בנו־כחותה.

אורי ארגוון, חיפה

מדוע אינכם כותבים אל אלופות הפועל? גם שם לא חסר החומר. ואף ישנן שם שחייניות העו־לות על שושנה כמו כלום.

עמיקם אוסטרי, חיפה

מכיון שאין תחרויות בין הפועל ומכבי, אי אפשר לקבוע מי עולה על מי כמו כלום. **העולם הזה** לא יימנע מלכתוב על אלופות הפועל.

לא בימי בחירות

אני שמח על השינוי הרציני שחל בעתון. אתם מעוררים דברים שאחרים חושבים שהשתיקה יפה להם. ברצוני להציע בפניכם להקדיש מקום בעתונכם למפלגות בישראל לא בימי בחירות. מה עושות המפלגות כיום בדרך של יצירה, מה עושים כיום אותם המזכירים הכלליים השולטים למעשה בעניינים בימי הבחירות, מה הטיפול בעולים ומה עם ההב־טחות של המצעים? הציבור מכיר את המנהיגות המזדקנת, אבל מי הם המתכוננים לקפוץ על הסוס המפלגתי?

עמוס בן־אהרון, תל־אביב

דחלילים עובדים

העולם הזה (742) כתב על באר־אורה ועל הגדנעים הדחלילים. כאחד אשר עשה שבועיים שם, אני אומר שהדחלילים יכולים לעבוד גם עבודה קשה ככל גדנעי אחר, ולא נכון שהם משמשים בתור דחלילים מפני שאינם יכולים לעבוד.

משה בוטל, פתח־תקוה

העולם הזה מבקש את סליחת הדחלילים, לא רצה לזלזל בתפקידם החשוב.

השער

נמר אינו נמר כלל. הוא חתול פשוט, כמעט ביתי. עיסוקו הרגיל, כעיסוקם של רבים מתושבי המדינה: הוא מרבה לחשוב כיצד להשיג מנת בשר לארוחת־הצהרים.

הצלם זאב בדט תפס הבעת־פנים בלתי־רגילה. כן, נמר רואה משהו. משהו המעורר בו את מיטב יצרי הציד. מה? עכבר, כמובן. או כך, לפחות, נדמה לו. רק כעבור כמה רגעים, כשקפץ על העכבר ותפס אותו בין צפרניו, נוכח לדעת שרומה ע"י הטכניקה המודרנית — העכבר היה עשוי פח וקפיצים, כשתוית קטנה מעידה על מוצאו — „תוצרת ארצות־הברית של אמריקה".

סיפור סמלי, אולי?